

ISSN:1306-3111

e-Journal of New World Sciences Academy
2011, Volume: 6, Number: 1, Article Number: 1C0363

EDUCATION SCIENCES

Received: October 2010

Accepted: January 2011

Series : 1C

ISSN : 1308-7274

© 2010 www.newwsa.com

Mehmet Hakan Hatuk

Mehmet Karakuş

Cukurova University

hakan_hatuk@hotmail.com

Adana-Turkey

**SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE PORTFOLYOLARIN KULLANIMINA YÖNELİK ÖĞRETMEN
GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

ÖZET

Bu araştırma, sınıf öğretmenleri ile sosyal bilgiler öğretmenlerinin, sosyal bilgiler dersinde kullanılan portfolyo değerlendirmeye yönelik görüşlerini tespit etmek amacı ile tarama modelinde yapılmış betimsel bir araştırmadır. 2009-2010 yılında yapılan araştırmada toplam 334 öğretmenden anket yoluyla bilgi toplanmıştır. Elde edilen verilerin yüzde ve frekansları verilerek betimsel analizleri yapılmıştır. Ayrıca görüşler arasındaki anlamlı farklılıkların tespiti için bağımsız gruplar t-testi ve Kruskal Wallis H- testi analizleri yapılmıştır. Araştırma sonucunda; Öğretmenlerin; portfolyoları, sosyal bilgiler dersi için uygun bir ölçme ve değerlendirme aracı olarak gördükleri, portfolyo çalışmalarının önümüzdeki yıllarda daha verimli olacağına inandıkları belirlenmiştir. Branşlarına, cinsiyetlerine ve mesleki kıdemlerine göre öğretmenlerin, sosyal bilgiler öğretiminde kullanılan portfolyo değerlendirmeye yönelik görüşleri arasında anlamlı düzeyde farklılık olmadığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Ölçme, Değerlendirme,
Portfolyo Değerlendirme, Öğretmen Görüşleri

**THE EVALUATION OF TEACHERS' PERCEPTIONS ON PORTFOLIO ASSESSMENT IN
TEACHING SOCIAL STUDIES**

ABSTRACT

This study aims to find out primary school and social sciences school teachers' perceptions about portfolio assessment in social sciences courses. It is a descriptive study based on survey model. The participants of the study were 334 teachers in 2009-2010 educational term. 334 of them were given the questionnaire. The data collected from the participants were then analyzed using descriptive statistics. Also, independent groups t-test and Kruskal Wallis H-test were also applied in order to determine statistically significant differences among teachers' perceptions. The analyses reveal the following results; Teachers find that using portfolios as a means of assessment and evaluation to be suitable to their needs. Teachers have expressed their belief that portfolio applications in schools will improve in the future. There is no significant difference between teachers' perceptions on portfolio assessment in social sciences courses in respect to the subject they teach, gender, and teaching experience.

Keywords: Social Studies, Assessment, Evaluation, Portfolio
Assessment, Teacher Perceptions

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Bilim ve teknolojide meydana gelen değişimlerin, yaşamın bütün alanlarında olduğu gibi eğitim programlarının ölçme ve değerlendirme basamağını da önemli ölçüde etkilediği görülmektedir. Bu yüzden, uygulamadaki eğitim programımızda; öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerini belirlemek, öğrenme güçlüklerinin neler olduğunu tespit etmek, kullanılan öğretim materyallerinin uygunluğunu ve etkililiğini ölçmek, öğrencilerin gelişimlerini izlemek, geri bildirimlerde bulunmak ve öğretim programının yeterliliğini görmek için programın amaç ve içeriğine uygun ölçme ve değerlendirme çalışmaları hazırlamak zorunlu bir ihtiyaç olmuştur (Tümsek, 2006).

Özellikle geride bıraktığımız son 25 yılda eğitimciler, öğrencilerin gelişimlerini değerlendirmede, çağın eğitim yaklaşımlarıyla uyumlu olmayan geleneksel ölçme-değerlendirme yöntem ve tekniklerine alternatif yollar aramaya başlamışlardır. Çünkü her öğrencinin bireysel farklılıkları göz önünde bulundurulduğunda geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemleriyle bütün öğrencileri aynı değerlendirmeye tabi tutmak, doğru bir ölçme ve değerlendirme yapmamızı engelleyebilir. Diğer taraftan tek çeşit olarak uygulanan ölçme ve değerlendirme metotları ile öğrencilerin birden fazla alandaki bilgi ve becerilerinin ölçülmesi mümkün olmayabilir.

Son yıllarda yaygın olarak kabul gören öğrenme kuramlarından biri olan yapılandırmacı yaklaşımın hedeflenen öğrenci merkezli eğitim anlayışı düşünüldüğünde, ölçme ve değerlendirme çalışmalarının da bu hedefe uygun yöntem ve tekniklerle yapılması gerekmektedir. Bu nedenle yenilenen program gereği ölçme ve değerlendirme basamağında her öğrenciye hitap edebilecek şekilde çoklu ölçme ve değerlendirme yöntem ve teknikleri uygulanmalıdır. Bu kapsamda yapılan çalışmalar sonucunda 2005 yılından itibaren uygulamaya konulan eğitim programı ile geleneksel ölçme yöntem ve tekniklerinin yanında, öğrenci merkezli programa göre hazırlanan performans, proje, öz değerlendirme, akran değerlendirme, grup değerlendirme, tutum ölçekleri, kavram haritaları, gözlem, görüşme, dereceli puanlama anahtarları ve portfolyo gibi ölçme yöntem ve teknikleri kullanılması zorunlu hale getirilmiştir.

Yukarıda belirtildiği gibi eğitim alanında yaygın olarak kullanılmaya başlayan, öğrencinin öğrenme sürecinde bireysel veya grup olarak göstermiş olduğu performansını değerlendirmede kullanılan, sosyal ve bilişsel öğrenme kuramlarının felsefesi ile tutarlı olan alternatif değerlendirme tekniklerinden biri de portfolyo uygulamalarıdır (Birgin, 2003; Kaptan ve Korkmaz, 2000).

Jongsma (1989) portfolyo geliştirme kavramının, sanatçıların görsel çalışmalarını sergilemek amacıyla kullandığı güzel sanatlar alanından benimsendiğini ifade ederek sanatçı portfolyosunun amacını, sanatçının ilgi ve yeteneklerini göstermenin yanı sıra, çalışmaların derinliğini ve genişliğini sergilemek olarak belirtmiştir. Eğitim bilimciler de, portfolyoların amacını, güzel sanatlardakine benzer bir biçimde, öğrenci kapasitelerinin derinliğini ve genişliğini yaptıkları çalışmalar ışığında sergilemek olarak tanımlanmaktadır. Portfolyolara literatürde; süreç gelişim dosyası, tümel değerlendirme dosyası, bireysel gelişim dosyası, ürün dosyası gibi isimlerle rastlanmaktadır. MEB ise portfolyoları "Ürün Seçki Dosyası" olarak adlandırmış ve öğrencilerin bir veya birden fazla konu alanında yaptığı çalışmalarının amaçlı, sistematik ve anlamlı koleksiyonu olarak tanımlamıştır (MEB, 2006).

Sosyal bilgiler dersinde klasik değerlendirme yaklaşımları ile birlikte uygulanarak, bu değerlendirmeleri tamamlayıcı nitelikler taşıyan portfolyolar, öğrenciyi daha doğru ve daha kapsamlı değerlendirebilmek amacıyla sürece odaklanan bir değerlendirme tekniğidir. Portfolyo değerlendirme, öğrencilerin tüm çalışmalarını sürece dayalı bir şekilde ve öğrencilerin tüm özelliklerini dikkate alarak değerlendirdiği için tercih edilen bir yaklaşım olmuştur. Öğrenciyi kendi kendine öğrenebilme konusunda

cesaretlendirerek öğrencinin bakış açısını genişletip öğrencinin öğrenmeyi öğrenmesine yardımcı olur. Hedeflenen kazanımların elde edilmesinde öğrencilerin gelişimlerini izlemeye fırsat tanıyarak öğretim ve değerlendirmede ortak bir payda oluşturur. Diğer taraftan portfolyolar, öğrencilerin sadece yapmış olduğu çalışmaların ve göstermiş olduğu performansların rasgele izlenmesi veya toplanıp dosyalanması değildir. Önemli olan toplanan çalışmaların amaçlı, birikimli, önceden belirlenen değerlendirme kriterlerinin olması ve belli bir süreci içermesidir (Baki ve Birgin, 2002).

Korkmaz ve Kaptan (2002)'ın öğrencinin öğrenme süreci içerisindeki performansının ve başarısının kaydedilmesi olarak tanımladıkları portfolyoların; öğrenci, "Nasıl düşündü?", "Ne öğrendi ve öğrenirken nasıl bir yol izledi?", "Nasıl soru sordu?", "Nasıl analiz etti?", "Bilgiyi nasıl yapılandırdı?", "Diğer insanlarla nasıl iletişim kurdu?", "Öğrenirken karşılaştığı güçlükler nelerdi?" gibi sorulara yanıt verdiğini belirtmişlerdir.

Portfolyo değerlendirme yöntemi, geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemlerine göre öğretmene, öğrenciye ve veliye öğrenci hakkında birinci elden güvenilir ve dinamik veriler sağlamasından dolayı eğitim alanında kullanılması gerektiği birçok araştırmacı tarafından önerilmektedir (Adams, 1998; Micklo, 1997; De Fina, 1992).

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Bilginin hızla arttığı, öğrencinin bireysel ilgi ve ihtiyaçlarının ön planda olduğu günümüzde, geleneksel ölçme ve değerlendirme araçları, öğrencilerin bireysel yeteneklerini, iletişim becerilerini, yaratıcılıklarını, eleştirel düşünme becerilerini ölçmede yetersiz kalmaktadır. Bu yüzden, öğrenci performansının değerlendirilmesinde öğrenci merkezli eğitimle uyumlu alternatif ölçme-değerlendirme yöntem ve teknikleri önem kazanmıştır. Bu ölçme ve değerlendirme yöntemlerinden biri de son yıllarda yaygın olarak kullanılmaya başlanan ve MEB tarafından uygulanması zorunlu tutulan portfolyo değerlendirmedir.

Araştırmalar portfolyo değerlendirmenin; öğrencilerin derse olan ilgisini arttırdığını, beceri ve kişilik gelişimine olumlu etkisinin olduğunu, portfolyoların diğer test yöntemleriyle ölçülemeyen beceri ve davranışları ölçme ve değerlendirmede olumlu bir yöntem olduğunu, öğrenciye bağımsız çalışma şansı tanıdığını, öz değerlendirme yapabilme ve eleştirel düşünme becerilerinin geliştirdiğini, veli ve öğrenci ile iletişimi olumlu yönde etkilediğini göstermektedir (Karamanoğlu, 2006; Mıhladız, 2007; Sirkıntı, 2007; Özbaykuş, 2008; Birgin, 2008).

Öğrenci merkezli eğitimde önemli bir ölçme ve değerlendirme aracı olan portfolyo, bireyin ve grubun yeteneklerini, yaratıcılıklarını, özgünlüklerini ortaya koyduğu için eğitim alanında tercih edilen bir yöntem olduğu söylenebilir. Portfolyoların uygulanmasında öğrenciye bir orkestra şefi gibi rehberlik eden öğretmenlere büyük sorumluluklar düşmektedir. Portfolyoların, programın amaçlarına uygun sonuçlar verebilmesi için öğretmenlerin portfolyo kullanımını ve dikkat edilmesi gereken noktaları iyi bilmesi gerekmektedir.

Yapılan literatür taraması sonucunda, sosyal bilgiler öğretiminde alternatif değerlendirme yöntem ve teknikleri ile ilgili birçok çalışmaya rastlanmasına karşın, sosyal bilgiler dersinde öğretmenlerin portfolyo uygulamasıyla ilgili görüşlerini yansıtan çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle, günümüzde geleneksel ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarına alternatif olduğu kabul edilen portfolyoların, bir değerlendirme aracı olarak sosyal bilgiler dersinde uygulamaya konması, uygulama sürecinde karşılaşılan problemlerin tespit edilmesi, bunlara çözüm üretilmesi ve uygulama sonuçlarının daha sonra yapılacak çalışmalara rehber olması oldukça önemlidir.

Bu bağlamda yapılan araştırmanın temel amacı, sosyal bilgiler öğretiminde portfolyoların kullanımına yönelik öğretmen görüşlerinin değerlendirmektir. Bu temel amaç doğrultusunda araştırmanın cevap aradığı sorular şunlardır:

Araştırmanın genel amacı doğrultusunda, aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- Sınıf öğretmenleri ile branş öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretiminde portfolyo değerlendirmeye yönelik görüşleri nelerdir?
- Branşlarına göre öğretmenlerin sosyal bilgiler öğretiminde portfolyo değerlendirmeye yönelik görüşleri arasında anlamlı farklılık var mıdır?
- Cinsiyetlerine göre öğretmenlerin sosyal bilgiler öğretiminde portfolyo değerlendirmeye yönelik görüşleri arasında anlamlı farklılık var mıdır?
- Mesleki kıdemlerine göre öğretmenlerin sosyal bilgiler öğretiminde portfolyo değerlendirmeye yönelik görüşleri arasında anlamlı farklılık var mıdır?

3. YÖNTEM (METHOD)

Bu araştırma, öğretmenlerin mesleki tutum düzeylerini belirlemeye yönelik olarak nicel araştırma desenlerinden tarama modelinde betimsel bir çalışmadır.

3.1. Araştırma Grubu (Participants)

Araştırmanın çalışma grubunu 2009-2010 eğitim öğretim yılında Adana ilindeki ilköğretim okullarından seçilen 28 ilköğretim okulunda görev yapan toplam 334 öğretmen oluşturmaktadır. Anket uygulanan çalışma grubu Adana ili Seyhan, Çukurova, Yüreğir ve Sarıçam merkez ilçelerinde bulunan 180 resmi ve özel ilköğretim okullarının sosyo ekonomik düzeyleri incelenerek (SED) alt, üst, orta düzeyler şeklinde listelenmiştir. Listelenen 180 ilköğretim okulunun 28'i oransız küme örnekleme yöntemi ile yansızlık kuralına göre seçilmiştir.

Ankete dahil edilen 334 öğretmenin, cinsiyetlerine, mesleki kıdemlerine, çalıştıkları okulların nitelik ve özelliklerine göre öğretmenlerin dağılımları aşağıda sırasıyla tablolar halinde verilmiştir.

Anket uygulanan öğretmenlerin branşlarına göre frekans ve yüzdelik dağılımları aşağıdaki Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Anket uygulanan öğretmenlerin branşlara göre dağılımları
(Table 1. Teachers' distribution with regard to branch)

Değişken	Öğretmen Profilleri	f	%
Branş	Sınıf Öğretmeni	286	85.6
	Sosyal Bilgiler	48	14.4
	Toplam	334	100

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan 334 öğretmenin 286'sının (%85.6) sınıf öğretmeni, 48'inin (%14.4) sosyal bilgiler öğretmeni olduğu görülmektedir. Tablo 1'e göre araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin sayısının sosyal bilgiler öğretmenlerinin sayısından daha fazla olduğu söylenebilir.

Anket uygulanan öğretmenlerin cinsiyetlerine göre frekans ve yüzdelik dağılımları aşağıda Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Anket uygulanan öğretmenlerin cinsiyetlerine göre dağılımları
(Table 2. Teachers' distribution with regard to gender)

Değişken	Öğretmen Profilleri	f	%
Cinsiyet	Kadın	175	52.4
	Erkek	159	47.6
	Toplam	334	100

Tablo 2 incelendiğinde araştırmaya katılan 334 öğretmenin 175'inin (%52.4) kadın, 159'unun (%47.6) ise erkek olduğu görülmektedir. Tablo 2'ye göre araştırmaya katılan kadın ve erkek öğretmen sayılarının birbirine yakın olduğu söylenebilir.

Anket çalışmasına katılan öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre frekans ve yüzdelik dağılımları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Anket uygulanan öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre dağılımları
(Table 3. Teachers' distribution with regard to professional seniority)

Değişken	Öğretmen kıdemleri	f	%
Mesleki Kıdemleri	1-5 yıl	9	2.7
	6-10 yıl	44	13.2
	11-15 yıl	139	41.6
	16-20 yıl	40	12.0
	21-25 yıl	23	6.9
	26-45 yıl	79	23.7
	Toplam	334	100

Tablo 3'te öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre dağılımına bakıldığında öğretmenlerin; %2.7'sinin (9 kişi) 1-5 yıl arasında olduğu, %13.2'sinin(44 kişi) 6-10 yıl arasında olduğu, %41.6'sının (139 kişi) 11-15 yıl arasında olduğu, %12'sinin (40 kişi) 16-20 yıl arasında, %6.9'sının (23 kişi), 21-25 yıl arasında, %23.7'sinin (79 kişi) 26-45 yıl arası oranında olduğu görülmektedir. Bu paralelde, araştırmada anket uygulanan öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun 11-15 yıl arasında mesleki kidede sahip oldukları söylenebilir.

3.2. Veri Toplama Araçları (Instruments)

Sınıf öğretmenleri ve sosyal bilgiler dersi öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde uygulanan alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarından portfolyo değerlendirmeye ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen, anket formu kullanılmıştır.

Anketteki maddelerin ve görüşme formundaki soruların amaca uygunluğunu belirlemek için uzman görüşüne başvurulmuştur. Bu doğrultuda araştırmada kullanılan ölçme araçları; Çukurova Üniversitesi eğitim fakültesi ilköğretim ve eğitim bilimlerinde görev yapan öğretim elemanlarına inceletilmiş ve gelen eleştiriler doğrultusunda yeniden düzenlenmiştir. Anket formundaki maddelerin doğru anlaşılma durumunu belirlemek amacıyla pilot uygulaması yapıldıktan sonra son şekilleri verilmiştir. Okullarda gerekli uygulamaların yapılabilmesi için Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü aracılığıyla Adana MEM'den gerekli yasal izin alınarak araştırmada kullanılmıştır.

Anket, kapsam geçerliği açısından uzman görüşlerine sunulmuş, bu amaçla Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesin Eğitim Bilimleri Anabilim dalında görev yapan üç öğretim üyesi tarafından hem ölçme ve değerlendirme ilkelerine uygunluk hem de kapsam geçerliliği açısından incelenmiştir.

Yapı geçerliği ve güvenilirlik analizleri için, anket Malazgirt İlköğretim Okulu'nda görev yapmakta olan 42 öğretmene ön değerlendirme amaçlı uygulanmıştır. Geçerlik ve güvenilirlik değerleri ideal sınırların dışında kalan sorular formdan çıkartılmıştır. Tüm çalışmalar sonucu

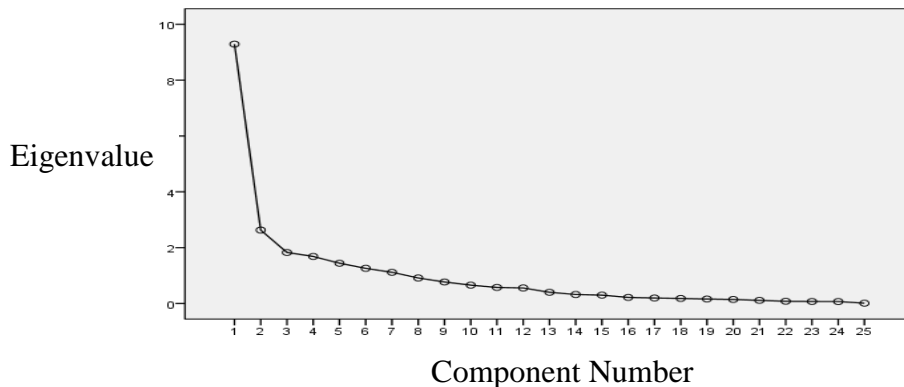
uygulamaya hazır hale getirilen 25 maddelik anket formu gerçek gruba uygulanmıştır.

Anket formunun yapı geçerliği çalışmasında Açıklayıcı Faktör Analizi kapsamında Temel Bileşenler Analizi kullanılmıştır. Faktör analizi birden fazla değişkene bağlı bir değişkeni açıklayarak katkı sağlayan bağımsız değişkenlerin sayısını ve bağımsız değişkenlerin faktör yüklerini belirlemede kullanılan istatistiksel işlemdir. Analizin en önemli amaçlarından biri, değişkenler arasındaki bağımlılığın kökenini araştırmaktır. Analizlerde, tüm değişkenler arasındaki ilişkiler incelenir. Bu ilişkiler dayanılarak verilerin anlamlı ve özet olarak sunulması sağlanır (Balcı, 2001, Turgut ve Baykul, 1992).

Bu bilgiler ışığında ankete faktör analizi uygulanmıştır. Maddelere ait faktör yük değerinin, 0.45 ya da daha yüksek olması seçim için iyi bir ölçüdür (Büyüköztürk, 2003: 118). 28 madde üzerine yapılan faktör analizi sonucu faktör yükleri 0.45'ten düşük olan 3 madde (6, 9 ve 10) anketten çıkartılmış ve kalan 25 madde üzerinden anket uygulanmıştır. Faktör analizinin uygulanacağı örneklemin yeterliliğinin ölçülmesi için KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) testinin uygulanması gerekir. KMO değeri 1.00'e ne kadar yakın ise, sahip olunan örnekleme faktör analizinin yapılmasının o denli uygun olduğu belirtilir (Bayram, 2004, 137). KMO değeri 0.50'den küçük ise ilgili örnekleme faktör analizi yapılması uygun değildir. Faktör analizinin uygulanacağı grubun yeterliliğinin ölçülmesi için KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) testine başvurulmuş ve 25 maddeye indirgenen anketin KMO değeri 0.77 olarak bulunmuştur. KMO değeriyle birlikte verilen Bartlett's Test Değeri ise 741.835'dir ($p = .000$).

Yapılan faktör analizi sonucuna göre, analize alınan 25 maddenin öz değerinin 1'den büyük 7 faktör altında toplandığı görülmüştür. Bu 7 faktörün ankete ilişkin açıkladıkları toplam varyans %76.994'tür. Maddelerle ilgili olarak tanımlanan 7 faktörün ortak varyanslarının (communalities) ise ".472" ile ".940" arasında değiştiği gözlenmiştir. Bu doğrultuda ortaya çıkan 7 faktörün, ankete ilişkin varyansın çoğunu açıkladığı söylenebilir.

Faktör analizi sonucu elde edilen sına grafiği (Scree Plot) incelendiğinde birinci faktörde dikkat çeken bir kırılmanın olduğu, daha sonraki faktörlerde ise önemli bir kırılmanın olmadığı gözlenmiştir (Şekil.1). Bu nedenle anket maddelerinin tek faktörde toplandığı düşünülerek, analiz sonucu oluşan 7 faktöre rağmen anketin toplam puan üzerinden ele alındığı ve anketin genel anlamda 1 boyutu ölçmek istediği kabul edilmiştir.

Şekil 1. Yamaç birikinti grafiği
(Figure 1. Scree plot)

Maddelere ait faktör yükleri incelenirken faktör döndürme tablosundan (Rotated Component Matrix) yararlanılmıştır. Büyüköztürk'e (2003) göre;

araştırmacı, bir faktör analizi tekniğini uygulayarak, elde ettiği "m" kadar önemli faktörü "bağımsızlık, yoruma açıklık ve anlamlılık" sağlamak amacıyla bir eksen döndürmesine (rotation) tabi tutabilir. Buna göre faktör döndürme tablosu incelendiğinde, ankette yer alan tüm maddelere ait faktör yük değerleri ".530" ile ".929" arasında değiştiği görülmektedir.

Ankette yer alan 25 maddenin, aritmetik ortalamaları, standart sapmaları ve varyansları ve faktör yükleri Tablo 4'de belirtilmiştir.

Tablo 4. Anket maddelerinin aritmetik ortalama (\bar{X}), standart sapma (s), varyans değerleri ve faktör yükleri
(Table 4. Mean, standard deviation, variance and factor loading of questionnaire item)

Maddeler	\bar{X}	S	Varyans	Faktör Yükleri
1	3.40	.98	.96	.827
2	3.23	.98	.96	.652
3	3.10	1.11	1.22	.820
4	2.60	1.08	1.17	.819
5	3.26	1.02	1.04	.839
6	3.07	1.07	1.15	.597
7	3.28	1.01	1.03	.710
8	3.04	1.04	1.07	.924
9	2.84	1.02	1.04	.718
10	3.49	1.00	1.01	.806
11	3.25	1.00	1.01	.906
12	3.25	1.10	1.22	.627
13	2.95	1.07	1.14	.929
14	3.01	1.19	1.41	.538
15	3.01	1.16	1.35	.850
16	3.46	1.08	1.17	.628
17	3.68	1.21	1.46	.703
18	3.55	1.22	1.49	.569
19	3.70	.97	.93	.530
20	3.00	1.02	1.04	.899
21	2.90	1.02	1.03	.567
22	2.88	1.02	1.05	.600
23	3.23	1.06	1.12	.663
24	2.96	1.14	1.31	.603
25	3.44	1.12	1.24	.582

Ankette yer alan ifadeler verilen cevaplar 5'li Likert ölçeği şeklinde düzenlenmiştir. Değerlendirmeler "Kesinlikle Katılmıyorum" seçeneğine "1", "Katılmıyorum" seçeneğine "2", "Kararsızım" seçeneğine "3", "Katılıyorum" seçeneğine "4" ve "Kesinlikle Katılıyorum" seçeneğine "5" puan verilerek gerçekleştirilmiştir. Buna göre ankette alınan yüksek puan araştırmaya katılan öğretmenlerin ilgili boyuta ilişkin değerlendirmelerinin yüksek olduğunu; düşük puan ise ilgili boyuta ilişkin değerlendirmelerinin düşük olduğunu göstermektedir. Aritmetik ortalamaların değerlendirilmesinde; (Dizi genişliği: En Yüksek Değer-En Düşük Değer = 5-1= 4), (Dizi Aralığı (a)= Dizi genişliği / Yapılacak grup sayısı = 4/5 = 0.80) formülü kullanılmış ve aralık genişliği sınırları Tablo 5'deki gibi belirlenmiştir (Öztürk, 2003).

Tablo 5. Dizi aralığı veri tablosu
(Table 5. Range of data)

Verilen Ağırlık	Nitelik Grupları	Sınırı
5	Kesinlikle Katılıyorum	4.20 - 5.00
4	Katılıyorum	3.40 - 4.19
3	Kararsızım	2.60 - 3.39
2	Katılmıyorum	1.80 - 2.59
1	Kesinlikle Katılmıyorum	1.00 - 1.79

3.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

(Data Collecting and Analyzing of Data)

Araştırmada bulunan nicel veriler, Adana ili Seyhan, Çukurova, Yüreğir ve Sarıçam merkez ilçelerinde bulunan MEB'e bağlı 28 ilköğretim okulunda çalışan 286 sınıf öğretmeni ile 48 sosyal bilgiler dersi öğretmeninden elde edilmiştir. Verilerin toplanması araştırmacı tarafından örneklem olarak seçilen gruplara gidilerek yapılmıştır. Öğretmen anket formları dağıtılıp gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra belirlenen süre sonunda doldurulan anket formları toplanmıştır.

Verilerin analizi aşamasında ilk olarak anketlerde öğretmenlerin verdiği cevaplara 1-5 arası puanlar verilmiş, buna göre "kesinlikle katılmıyorum" cevabına 1 puan verilirken, "tamamen katılıyorum" cevabına 5 puan verilmiştir. Bu şekilde puanlandırmadan sonra öğretmenlerin portfolyo uygulamalarına ilişkin görüşleri belirlemek amacıyla öğretmenlerden toplanan veriler bilgisayar ortamında SPSS 11.5 (Statistical Package for Social Sciences) istatistik paket programı kullanılarak çözümlenmiştir.

Anketin güvenilirlik çalışmasında anketin bütünü için Cronbach's Alpha (iç tutarlılık) katsayısı hesaplanmıştır. Anketin tüm boyutlarına ve bu boyutlarda yer alan her bir maddenin betimsel istatistik hesaplamaları yapılmış, bu amaçla her boyutun Cronbach's Alpha değerleri ve her bir boyutta yer alan maddelerin madde ortalamaları (\bar{X}), standart sapmaları (S) ve varyansları bulunmuştur.

4. BULGULAR VE TARTIŞMA (FINDINGS AND DISCUSSIONS)

4.1 Sınıf Öğretmenleri İle Branş Öğretmenlerinin, Sosyal Bilgiler Öğretiminde Portfolyo Değerlendirmeye Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Tartışma (Findings Related to Primary School Teachers' and Branch Teachers' Perceptions Towards Portfolio Assessment in Teaching Social Studies and Discussion)

Tablo 6, sınıf öğretmenleri ile branş öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretiminde kullanılan portfolyo değerlendirme görüşlerine yönelik bulgulara ait veriler frekans ve yüzdelerini göstermektedir.

Tablo 6. Sınıf Öğretmenleri ile Branş Öğretmenlerinin, Sosyal Bilgiler Öğretiminde Portfolyo Değerlendirmeye Yönelik Görüşlerinin Yüzde ve Frekansları

(Table 6. Frequency and percent distribution of primary school teachers' and branch teachers' perceptions towards portfolio assessment in teaching social studies and discussion)

1. Kesinlikle Katılmıyorum 2. Katılmıyorum 3. Kararsızım 4. Katılıyorum 5. Kesinlikle Katılıyorum	1		2		3		4		5		
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
Sorular											
1	Portfolyo (Ürün dosyası), sosyal bilgiler dersinin amaçlarına uygun bir ölçme aracıdır.	22	6.6	74	22.2	59	17.7	163	48.8	16	4.8

Tablo 6'nın devamı,

2	Portfolyo (Ürün dosyası) değerlendirmeyi uygulayabilecek bilgi, beceri ve eğitime sahibim.	6	1.8	45	13.5	50	15.0	176	52.7	57	17.1
3	Portfolyo kullanımı hakkında öğretmenler yeterli bilgi ve beceriye sahipler.	21	6.3	92	27.5	105	31.4	98	29.3	18	5.4
4	Portfolyo değerlendirme okulumda etkili olarak kullanılmaktadır.	28	8.4	93	27.8	113	33.8	86	25.7	14	4.2
5	Portfolyo değerlendirme, öğrencilerin sosyal bilgiler dersine olan ilgilerini olumlu yönde etkilemektedir.	10	3.0	57	17.1	90	26.9	144	43.1	33	9.9
6	Portfolyo değerlendirme ile öğrencilerin gelişimlerini nesnel ve somut olarak gözleyebiliyorum.	9	2.7	85	25.4	80	24.0	142	42.5	18	5.4
7	Portfolyo değerlendirme, öğretmenler tarafından rahatlıkla uygulanabilmektedir.	23	6.9	113	33.8	95	28.4	88	26.3	15	4.5
8	Portfolyo değerlendirme ile sınav stresinin azalacağına inanıyorum.	33	9.9	103	30.8	63	18.9	113	33.8	22	6.6
9	Portfolyo değerlendirme okul ve aile arasındaki iletişimi olumlu etkiledi ve arttırdı.	23	6.9	96	28.7	65	19.5	126	37.7	24	7.2
10	Portfolyolarda yer alan çalışmalarını öğrencilerin yapip yapmadığını tespit etmekte zorlanıyorum.	26	7.8	123	36.8	40	12.0	113	33.8	32	9.6
11	Veliler portfolyo değerlendirme çalışmalarından memnunlar.	57	17.1	106	31.7	96	28.7	64	19.2	11	3.3
12	Portfolyo değerlendirme öğrenciler arasındaki iletişimi olumlu etkiledi ve arttırdı.	16	4.8	70	21.0	83	24.9	142	42.5	23	6.9
13	Portfolyo değerlendirmede harcanan zaman ve çabanın, eğitime getireceği katkıya değmeyeceği endişesi taşımaktayım.	28	8.4	105	31.4	70	21.0	97	29.0	34	10.2
14	Portfolyo değerlendirme öğrenciler arasında rekabeti arttırdı.	19	5.7	105	31.4	63	18.9	128	38.3	19	5.7
15	Portfolyoları değerlendirmede, rubrik ve diğer gerekli formları oluşturmada sıkıntılar yaşıyorum.	11	3.3	73	21.9	49	14.7	153	45.8	48	14.4
16	Portfolyo değerlendirme, öğrencilerin sosyal bilgiler dersindeki başarılarını arttırmaktadır.	16	4.8	72	21.6	68	20.4	160	47.9	18	5.4

17	Veliler portfolyo değerlendirme ile çocuklarının gelişimlerini daha yakından takip edebilmektedir.	18	5.4	99	29.6	87	26.0	111	33.2	19	5.7
18	Müfredatın yoğunluğu ve yeterli zamanın olmamasından dolayı portfolyoların uygulaması zordur.	18	5.4	59	17.7	29	8.7	134	40.1	94	28.1
19	Portfolyolarla güvenilir bir değerlendirme yapabiliyorum.	26	7.8	111	33.2	105	31.4	76	22.8	16	4.8
20	Sınıfımın kalabalık olması portfolyo değerlendirme çalışmalarımı güçleştirmektedir.	21	6.3	68	20.4	26	7.8	144	43.1	75	22.5
21	Portfolyo değerlendirme, öğrencinin yaratıcılığını geliştirmektedir.	12	3.6	51	15.3	70	21.0	162	48.5	39	11.7
22	Portfolyo, öğrencilerin bireysel ilgi ve ihtiyaçlarını belirlememi kolaylaştırdı.	10	3.0	83	24.9	76	22.8	142	42.5	23	6.9
23	Portfolyoyu bir zorunluluk olmaktan çok, etkililiğine inandığım için kullanıyorum.	20	6.0	82	24.6	58	17.4	144	43.1	30	9.0
24	Portfolyo, dersleri planlamama ve hazırlık yapmama katkı sağlamaktadır.	24	7.2	113	33.8	68	20.4	115	34.4	14	4.2
25	Portfolyo çalışmalarının önümüzdeki yıllarda daha verimli olacağına inanıyorum.	18	5.4	58	17.4	71	21.3	133	39.8	54	16.2

Tablo 6'da görüldüğü gibi, çalışmada ilk olarak öğretmenlerin portfolyo değerlendirmeye yönelik görüşleri araştırılmıştır. Sınıf öğretmenleri ile branş öğretmenlerinin portfolyo değerlendirmeye yönelik görüşlerine bakıldığında %53.6'sının "portfolyolar, sosyal bilgiler dersinin amaçlarına uygun bir ölçme aracıdır" ifadesine katıldıkları görülmüştür. Araştırmancının bu bulgusu ile Korkmaz ve Kaptan'ın (2003), "portfolyo değerlendirme yöntemi, nitelikli öğrencileri belirlemek, öğrenme-öğretme sürecini geliştirmek ve öğrencilerdeki bilimsel gelişmeyi izlemek amacıyla kullanılabilir" bulgusuyla örtüştüğü görülmektedir. Birbirine paralel bu iki bulgu doğrultusunda, öğretmenlerin çoğunluğunun portfolyoları sosyal bilgiler dersi için uygun bir ölçme aracı olarak gördükleri söylenebilir.

Ankette bulunan "portfolyo değerlendirmeyi uygulayabilecek bilgi, beceri ve eğitime sahibim" ifadesi incelendiğinde, öğretmenlerin %69.8'inin bu ifadeye katıldıkları görülmektedir. Araştırmadan elde edilen bu bulgu; öğretmenlerin çoğunluğunun portfolyo değerlendirmeyi uygulayabilecek bilgi, beceri ve eğitime sahip oldukları şeklinde ifade edilebilir. Ancak bu bulgunun Köse'nin (2007), "öğretmenlerin portfolyo değerlendirme hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları" bulgusuyla paralel olmadığı dikkat çekmektedir. Bu farklılığın; iki araştırma arasında geçen zaman içerisinde öğretmenlerin, ölçme ve değerlendirme ve portfolyolar hakkında yaptıkları araştırmalarla, katıldıkları kurs ve seminerlerle, internetten inceledikleri örnek çalışmalarla kendilerini geliştirmelerinin sonucunda ortaya çıktığı söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %53'ünün "portfolyo değerlendirme, öğrencilerin sosyal bilgiler dersine olan ilgilerini olumlu yönde etkilemektedir" ifadesine katıldıkları görülmektedir. Araştırmanın bu bulgusunun Güven'in (2007), "portfolyo ile öğrencilerin derse katılımlarının arttığı, öğrencilerin etkinlikleri severek ve isteyerek uyguladıkları" bulgusuyla benzer olduğu görülmektedir. Bu paralelde portfolyoların öğrencilerin sosyal bilgiler dersine olan ilgilerini olumlu yönde arttırdığı söylenebilir.

Öğretmenlerin %47.9'unun "portfolyo değerlendirme ile öğrencilerin gelişimlerini nesnel ve somut olarak gözleyebiliyorum" ifadesine katıldıkları görülmektedir. Öğretmenlerin bu şekilde düşüncelerinde, portfolyo değerlendirmeye öğrencilerin çalışmalarını her aşamada takip edebilme fırsatı bulmalarının etkili olduğu düşünülebilir. Haladyna'nın (1997), "Hiç bir zaman tek bir sınav size öğrencideki gelişim sürecini gözleme şansı tanımaz. Çünkü sınav, uzun bir gelişim ve öğrenme sürecinin yalnızca bir anını sunar. Portfolyodaki bakış açısı öğretmene öğrencinin gelişim sürecinin başlangıcını, bu süreç içerisinde nerede olduğunu gözleme olanağı sağlar." cümlesiyle bu bulguyu desteklediği görülmektedir. Buradan hareketle öğretmenlerin önemli bir çoğunluğunun portfolyo değerlendirme ile öğrencilerin gelişimlerini nesnel ve somut olarak gözleyebildikleri görüşünde oldukları söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %40.7'sinin "portfolyo değerlendirme, öğretmenler tarafından rahatlıkla uygulanabilmektedir" ifadesine katılmadıkları görülmüştür. Ayrıca bu bulgu ankette bulunan 15, 18 ve 20. maddelerinden elde edilen bulgular ile paralellik gösterdiği dikkat çekmektedir. Bu noktadan hareketle portfolyo değerlendirme yönteminin öğretmenlerin önemli bir çoğunluğu tarafından rahatlıkla uygulanmadığı söylenebilir.

Öğretmenlerin %44.9'unun "portfolyo değerlendirmenin, okul ve aile arasındaki iletişimi olumlu etkilediği ve arttırdığı" ifadesine katıldıkları belirlenmiştir. Elde edilen bu bulgunun Kabaş'ın (2007), "Portfolyoların aile, okul ve öğretmenler arasındaki ilişkinin gelişmesine olumlu katkısı olduğu" bulgusuyla örtüştüğü görülmektedir. Birbirini destekleyen bu iki bulgudan hareketle öğretmenlerin önemli bir çoğunluğunun, portfolyoların okul ve aile arasındaki iletişimi olumlu yönde arttırdığını düşündükleri söylenebilir.

"Portfolyo değerlendirmenin öğrenciler arasındaki iletişimi olumlu etkiledi ve arttırdı" ifadesine öğretmenlerin %49.4'ünün katıldıkları görülmektedir. Araştırmanın bu bulgusunun Karamanoğlu'nun (2006), "portfolyo dosyası oluşturmanın öğrencilerin iletişim becerisini geliştirdiği" bulgusu ile benzer olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin portfolyo çalışmalarında ürünler; hazırlanırken, sunulurken, ürünler üzerine tartışma ve yorumlar yapılırken öğrencilerin sürekli olarak iletişim halinde olduklarını görmelerinden dolayı bu şekilde düşündükleri söylenebilir. Bu paralelde öğretmenlerin yaklaşık yarısının portfolyo çalışmalarının, öğrenciler arasındaki iletişimde pozitif yönde etkisinin olduğunu düşündükleri söylenebilir.

Araştırmada öğretmenlerin %60.2'sinin "portfolyoları değerlendirmede, rubrik ve diğer gerekli formları oluşturmada sıkıntılar yaşıyorum" ifadesine katıldıkları görülmektedir. Araştırmanın bu bulgusunun Korkmaz ve Kaptan'ın (2003) "öğretmenlerin, öğrencilerinin portfolyolar için gerekli olan puanlama kriterlerini (rubrik) oluşturmada güçlükler çekmektedir" bulgusuyla aynı doğrultuda olduğu görülmektedir. Birbirini destekleyen bu iki bulgudan hareketle öğretmenlerin çoğunluğunun portfolyoları değerlendirme için gerekli olan rubrikleri ve formları oluşturmada sıkıntılar yaşadıkları söylenebilir.

Araştırmada öğretmenlerin %53.3'ünün "portfolyo değerlendirme, öğrencilerin sosyal bilgiler dersindeki başarılarını arttırmaktadır" ifadesine katıldıkları görülmüştür. Elde edilen bu bulguyu Slater, Ryan ve

Samson (1997), Çeğindir (2006), Mıhladız (2007) ve Parlakyıldız'ın (2008), portfolyolar konusunda yapmış oldukları çalışmalardan elde ettikleri bulguların da desteklediği görülmektedir. Mıhladız'ın araştırmasında elde ettiği sonuca göre portfolyoların öğretim yöntemi ve materyali olarak kullanılmasının öğrencilerin başarılarını arttırdığı görülmüştür. Parlakyıldız'ın yaptığı çalışmada portfolyo uygulama ile öğrencilerin derse olan ilgilerinin ve dersle ilgili bilgilerinin arttığı ve bunun da öğrencinin derse olan katılımını artırmada etkili olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Bir diğer çalışmada Çeğindir, öğretim etkinlikleri sonucunda cevapladıkları anket formlarında öğrencilerin portfolyo değerlendirme sürecine katılmaktan memnun olduklarını ve bunun başarılarını olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulguların desteği doğrultusunda öğretmenlerin çoğunluğunun, portfolyoların öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde başarılarının arttırdığı söylenebilir.

"Müfredatın yoğunluğu ve yeterli zamanın olmamasından dolayı portfolyoların uygulaması zordur" ifadesine öğretmenlerin %68.2'sinin katılıyorum şeklinde görüş belirttikleri görülmüştür. Gözüm'ün (2008) "portfolyo değerlendirmede en önemli sorunun gerekli zaman yetersizliği olduğu" bulgusunun bu görüşü desteklediği görülmektedir. Öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun katıldıkları bu bulguya dayanarak, programın yoğunluğundan ve yeterli zamanın olmamasından dolayı portfolyo uygulamalarının zor olduğu söylenebilir.

"Sınıfımın kalabalık olması portfolyo değerlendirme çalışmalarımı güçleştirmektedir" ifadesinde öğretmenlerin %65.6'sının katılıyorum seçeneğini işaretledikleri görülmüştür. İlgili literatür taramasında Baki ve Birgin (2002), Alataş (2008) ve Ersoy'un (2009), araştırmalarında sınıf mevcutlarının fazla olmasının alternatif ölçme ve değerlendirme çalışmalarının uygulanmasını güçleştirdiğini belirttikleri görülmüştür. Yapılan ilgili araştırmalarında desteklediği bu bulgudan yola çıkarak öğretmenlerin büyük çoğunluğunun sınıfların kalabalık olmasının portfolyo değerlendirme çalışmalarını güçlendirdiğini düşündükleri söylenebilir.

Ankette yer alan "portfolyo değerlendirme, öğrencinin yaratıcılığını geliştirmektedir" ifadesine öğretmenlerin %60.2'si katıldıklarını belirtmişlerdir. Araştırmanın bu bulgusunun Kabaş'ın (2007), "portfolyonun öğrencinin yaratıcılık yeteneğini geliştirdiği ve özgün eserler ortaya koyma isteğini ve becerisini artırdığı" bulgusu ile aynı paralelde olduğu görülmektedir. Birbirini destekleyen bu iki bulgu doğrultusunda öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun, portfolyo öğrencilerin yaratıcılıklarının geliştirmektedir görüşünde oldukları söylenebilir. Uzun bir süreç içerisinde hazırlanan portfolyoların, çalışmalar üzerinde öğrencilere tartışma, eleştirme düzeltilebilme, geliştirebilme vb. fırsatları tanınmasının öğrencilerin yaratıcılığını geliştirdiği şeklinde yorumlanabilir.

Anketteki, "portfolyolar, öğrencilerin bireysel ilgi ve ihtiyaçlarının belirlenmesini kolaylaştırmaktadır" görüşüne öğretmenlerin %49.4'ü katıldıklarını belirtmişlerdir. Araştırmadan elde edilen bu bulgunun Öncü'nün (2009) "portfolyolar, öğretmene öğrencilerin bireysel ilgi ve ihtiyaçlarını daha sağlıklı bir şekilde belirleme imkanı sağlar" bulgusu ile örtüştüğü görülmektedir. Buradan hareketle öğretmenlerin yarıya yakınının portfolyo değerlendirmenin, öğrencilerin bireysel ilgi ve ihtiyaçlarının tespit edilmesini kolaylaştırdığını düşündükleri söylenebilir.

Öğretmenlere yöneltilen "portfolyoyu bir zorunluluk olmaktan çok, etkililiğine inandığım için kullanıyorum." maddesine öğretmenlerin %52.1'inin katıldıkları görülmüştür. Öğretmenlerin 5, 6, 9, 12, 16, 17, 21. ve 22. maddelerden elde edilen bulgularda portfolyoların öğrencilerin derse ilgilerini arttırdığını, gelişimlerini nesnel olarak gözleyebilme imkanı sunduğunu, öğrencilerle iletişimi olumlu etkilediğini, başarılarını arttırdığını, yaratıcılıklarını geliştirdiğini ifade etmişlerdir. Sağladığı

bu faydalardan dolayı öğretmenlerin çoğunluğunun, portfolyoları zorunlu olmaktan çok etkililiğine inandıkları için kullandıkları söylenebilir.

Son olarak "portfolyo çalışmalarının önümüzdeki yıllarda daha verimli olacağına inanıyorum" ifadesine öğretmenlerin %56'sının katıldığı görülmektedir. Elde edilen bu bulgu doğrultusunda öğretmenlerin yarısından fazlasının, portfolyo çalışmalarının önümüzdeki yıllarda daha verimli olacağına inandıkları söylenebilir.

4.1.2. Sınıf Öğretmenleri İle Branş Öğretmenlerinin, Sosyal Bilgiler Öğretiminde Portfolyo Değerlendirmeye Yönelik Görüşleri Arasındaki Farklılığa İlişkin Bulgular (Findings Related to Differences Between Primary School Teachers' and Branch Teachers' Perceptions Towards Portfolyo Assessment in Teaching Social Studies)

"Sınıf öğretmenleri ile branş öğretmenlerinin, sosyal bilgiler öğretiminde portfolyo değerlendirmeye yönelik görüşleri arasında anlamlı farklılık var mıdır?" sorusuna yönelik verilerin analizinde, t-testi kullanılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. Sınıf öğretmenleri ile branş öğretmenlerinin, portfolyo değerlendirmeye yönelik görüşlerine ilişkin t-testi sonuçları
(Table 7. Result of t-test for equality of means primary school teachers' and branch teachers' perceptions towards portfolio assessment in teaching social studies)

Branş	N	\bar{X}	S	Sd	t	P
Sınıf Öğretmeni	286	79.70	12.78	332	.523	.601
Sosyal Bilgiler Öğretmeni	48	78.64	13.91			

p<0.05

Sınıf öğretmenleri ile branş öğretmenlerinin, sosyal bilgiler öğretiminde kullanılan portfolyo değerlendirmeye yönelik görüşlerine ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde (Tablo 7) sınıf öğretmenlerinin görüş ortalamasının (79.70), branş öğretmenlerinin görüş ortalamasından (78.64) daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu farkın anlamlılık düzeyini belirlemek amacıyla yapılan t-testi analizi sonucu, sınıf öğretmenleri ile branş öğretmenlerinin görüşleri arasında anlamlı düzeyde farklılık olmadığı [t(332) = .523, p>.05] görülmektedir. Sırkıntı (2007), Kabaş (2007) ve Gözüm'ün (2008) aynı paralelde yapmış oldukları çalışmalarda branşlarına göre öğretmenlerin portfolyoyu uygulama düzeyleri arasında belirgin bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Araştırmayı destekleyen bu iki bulgu paralelinde branşlarına göre öğretmenlerin portfolyo değerlendirmeye yönelik görüşleri arasında anlamlı düzeyde bir fark olmadığı söylenebilir.

4.1.3. Cinsiyetlerine Göre Öğretmenlerin, Sosyal Bilgiler Öğretiminde Portfolyo Değerlendirmeye Yönelik Görüşleri Arasındaki Farklılığa İlişkin Bulgular (Findings Related to Differences Between Teachers' Perceptions Towards Portfolyo Assessment in Teaching Social Studies with Regard to Gender)

"Cinsiyetlerine göre öğretmenlerin, sosyal bilgiler öğretiminde portfolyo değerlendirmeye yönelik görüşleri arasında anlamlı farklılık var mıdır?" sorusuna yönelik verilerin analizinde, t-testi kullanılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8. Cinsiyetlerine göre öğretmenlerin, portfolyo değerlendirmeye yönelik görüşlerine ilişkin t-testi sonuçları
(Table 8. Result of t-test for equality of means teachers' perceptions towards portfolio assessment in teaching social studies with regard to gender)

Cinsiyet	N	\bar{X}	S	Sd	t	P
Kadın	175	79.49	12.51	332	1.573	.117
Erkek	159	80.71	13.33			

p<0.05

Cinsiyetlerine göre öğretmenlerin, sosyal bilgiler öğretiminde kullanılan portfolyo değerlendirmeye ilişkin görüşlerine yönelik t-testi sonuçları incelendiğinde (Tablo 8) erkek öğretmenlerin görüş ortalamasının (80.71), kadın öğretmenlerin görüş ortalamasından (79.49) daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu farkın anlamlılık düzeyini belirlemek amacıyla yapılan t-testi analizi sonucu, kadın öğretmenler ile erkek öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı düzeyde farklılık olmadığı [$t(332) = 1.573$, $p>.05$] görülmektedir. Araştırmanın bu bulgusunun Sırkıntı'nın (2007) cinsiyetlerine göre öğretmenlerin portfolyo kullanımına yönelik görüşleri arasında anlamlı düzeyde bir fark olmadığı bulgusuyla paralel olduğu görülmektedir. Birbirini destekleyen bu iki bulgu doğrultusunda cinsiyetlerine göre öğretmenlerin portfolyo değerlendirmeye yönelik görüşleri arasında anlamlı düzeyde bir fark olmadığını söyleyebiliriz.

4.1.4. Mesleki Kıdemlerine Göre Öğretmenlerin, Sosyal Bilgiler Öğretiminde Portfolyo Değerlendirmeye Yönelik Görüşleri Arasındaki Farklılıklara İlişkin Bulgular (Findings Related to Differences Between Teachers' Perceptions Towards Portfolio Assessment in Teaching Social Studies with Regard to Professional Seniority)

"Mesleki kıdemlerine göre öğretmenlerin, sosyal bilgiler öğretiminde portfolyo değerlendirmeye yönelik görüşleri arasında anlamlı farklılık var mıdır?" sorusuna yönelik verilerin analizinde, Kruskal Wallis H-testi kullanılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9. Mesleki kıdemlerine göre öğretmenlerin, portfolyo değerlendirmeye yönelik görüşlerine ilişkin kruskal wallis h-testi sonuçları
(Table 9. Result of Kruskal Wallis H- test for equality of means primary school teachers' and branch teachers' perceptions towards portfolio assessment in teaching social studies with regard to Professional seniority)

Kıdem Yılı	N	Sıra Ortalama	Sd	H	P
1-5 yıl	9	225.56	5	6.472	.263
6-10 yıl	44	178.17			
11-15 yıl	139	162.07			
16-20 yıl	40	184.61			
21-25 yıl	23	153.22			
26-45 yıl	79	159.99			

p<0.05

Tablo 9'da öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre sosyal bilgiler öğretiminde portfolyo değerlendirmeye yönelik görüşlerine ilişkin Kruskal Wallis H-testi sonuçları incelendiğinde 1-5 yıllık öğretmenlerin görüşlerine ait sıra ortalamasının 225.56; 6-10 yıllık öğretmenlerin sıra ortalamasının 178.17; 11-15 yıllık öğretmenlerin sıra ortalamasının 162.07; 16-20 yıllık öğretmenlerin sıra ortalamasının 184.61; 21-25 yıllık öğretmenlerin sıra ortalamasının 153.22 ve 26-45 yıllık öğretmenlerin sıra ortalamasının 159.99 olduğu görülmektedir. Bu görüşler arasındaki farkların

anlamlılık düzeyini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-testi analizi sonucu, öğretmen görüşleri arasında anlamlı düzeyde bir farklılığın olmadığı [$H(5) = 6.472, p > .05$] belirlenmiştir. Bu bulguya dayanarak, mesleki kıdemlerine göre öğretmenlerin, sosyal bilgiler öğretiminde portfolyo değerlendirmeye yönelik görüşleri arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı söylenebilir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER (CONCLUSION AND RECOMMENDATIONS)

İlköğretim sınıf öğretmenleri ile sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretiminde kullanılan portfolyo değerlendirmeye yönelik görüşlerinin değerlendirildiği bu araştırma sonucunda;

- Öğretmenlerin; portfolyoları, sosyal bilgiler dersi için uygun bir ölçme ve değerlendirme aracı olarak gördüğü, okullarda portfolyo değerlendirme yönteminin uygulandığı fakat bu yöntemin etkili biçimde kullanılmadığı, öğretmenlerin portfolyoyu daha çok etkililiğine inandıkları için kullandığı, öğretmenlerin portfolyo çalışmalarının önümüzdeki yıllarda daha verimli olacağına inandığı,
- Branşlarına, cinsiyetlerine ve mesleki kıdemlerine göre öğretmenlerin, sosyal bilgiler öğretiminde kullanılan portfolyo değerlendirmeye yönelik görüşleri arasında anlamlı düzeyde farklılık olmadığından portfolyo değerlendirmeye yönelik görüşlerinin benzer olduğu,
- Sosyal bilgiler öğretiminde kullanılan portfolyo değerlendirmenin; öğrencilerin, yaratıcı düşünme becerilerini geliştirdiği, sosyal bilgiler dersine olan ilgilerini ve sosyal bilgiler dersindeki başarılarını arttırdığı, öğretmene, öğrencilerin gelişimlerini nesnel ve somut olarak gözleyebilme fırsatı tanıdığı, öğretmene, öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarını ve ilgi alanlarını daha sağlıklı bir şekilde belirleme imkanı sağladığı, öğretmenler arasında bilgi, deneyim ve farklı çalışmaların paylaşımını olumlu yönde etkilediği, öğretmen, öğrenci ve veli arasındaki iletişimi olumlu yönde arttırdığı,
- Sosyal bilgiler öğretiminde kullanılan portfolyoların; fazla zaman, emek ve maddiyat gerektirdiği, öğrencilerin, portfolyo dosyalarını; taşıma, saklama ve korumada zorlandığı, kalabalık sınıfların portfolyo değerlendirmeyi olumsuz etkilediği, öğretmenlerin, portfolyo çalışmaları için gerekli değerlendirme formlarını oluşturmada zorlandığı ve portfolyolarla öğrencileri güvenilir bir şekilde değerlendiremediği, sonuçlarına ulaşılmıştır.

İlköğretim öğretmenleri ile sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretiminde kullanılan portfolyo değerlendirmeye yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla yapılan araştırmanın sonuçları doğrultusunda getirilen öneriler aşağıda verilmiştir.

- Öğretmen, öğrenci ve velilerin portfolyolar konusundaki eksikliklerinin giderilmesi ve portfolyo değerlendirme uygulamalarının yaygınlaştırılması amacıyla; öğretmen, öğrenci ve velilere uzman kişiler tarafından detaylı ve uygulamalı hizmet içi eğitim seminerleri verilmelidir.
- MEB, internet sitesinde öğretmenlere rubrik ve değerlendirme formlarının oluşturulması hakkında daha fazla örnekler sunmalı ve portfolyoların nasıl hazırlanması gerektiğini somut olarak göstermelidir.
- Öğretmenler portfolyolarla ilgili uygulama ortamlarından kaynaklanan sorunlar yaşamaktadır. Bu yüzden, portfolyo çalışmalarının ve sosyal bilgilerle ilgili diğer etkinliklerin yapılabileceği sosyal bilgiler atölyeleri oluşturulmalıdır. Sosyal bilgiler dersine uygun araç-gereç ve teknolojiyle donatılmış bu ortamlarda öğrenciler daha etkili olarak çalışarak, özgün ürünler ortaya koyabilecektir.

- Sınıfların kalabalık olması öğretmenlerin her öğrenciye yeterli zaman ayıramaması sorununun çözümüne yönelik olarak, sınıf mevcutlarının azaltılması yönünde çalışmalar yapılmalıdır.
- Çok fazla emek, para ve zaman harcanarak yapılan portfolyo çalışmalarının değerlendirmede bir kriter olarak göz önünde bulundurulmaması öğrenci, öğretmen ve velinin motivasyonunu olumsuz yönde etkilemektedir. Portfolyoların öğrenci başarısını değerlendirmeye yönelik katkısı arttırılmalıdır.
- İsteyen öğrencilerin ilgi ve becerileri doğrultusunda portfolyo hazırlamaları sağlanmalıdır. Portfolyo hazırlayan bu öğrencilere de okul başarı puanlarını etkileyecek şekilde puanlar verilmelidir.
- Okul bünyesinde öğrencilerin araştırma yapma, ürün hazırlama ve portfolyolarını sunmalarına yönelik imkanlar okul idaresi tarafından sağlanmalıdır.
- Elektronik portfolyolar için gerekli alt yapı oluşturularak kullanımları yaygınlaştırılmalıdır.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

1. Adams, T.L., (1998). Alternative Assessment In Elementary School Mathematics. *Childhood Education*.
2. Alataş, F., (2008). İlköğretim Programında 4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
3. Baki, A. ve Birgin, O., (2002), "Matematik Eğitiminde Alternatif Bir Değerlendirme Olarak Bireysel Gelişim Dosyası Uygulaması", 5. *Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi*, 16-18 Eylül 2002, ODTU Kültür ve Kongre Merkezi, Ankara
4. Balcı, A., (2001). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik ve İlkeler*. Ankara: Pegem Yayıncılık
5. Bayram, N., (2004). *Sosyal Bilimlerle SPSS İle Veri Analizi*. Bursa: Ezgi Kitabevi.
6. Birgin, O., (2003). Bilgisayar Destekli Bireysel Gelişim Dosyasının Uygulanabilirliğinin Araştırılması. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
7. Birgin, O., (2008). Alternatif Bir Değerlendirme Yöntemi Olarak Portfolyo Değerlendirme Uygulamasına İlişkin Öğrenci Görüşleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6 (1), s.s:1-24.
8. Büyüköztürk, Ş., (2003). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı - İstatistik Araştırma Deseni SPSS Uygulamaları ve Yorum*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
9. Çeçindir, Y.N., (2006). Giyim Eğitiminde Yeterliğe Dayalı Portfolyo Değerlendirme. *Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), s.s:251-264.
10. De Fina, A., (1992). *Portfolio Assessment: Getting Started*. New York: NY 10003,.
11. Ersoy, F., (2009). Yeni İlköğretim Sosyal Bilgiler Programının Uygulanması İle İlgili Değerlendirmeler (Konya İli Örneği). *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
12. Gözüm, S., (2008). İlköğretim 4, 5. ve 6. Sınıf Fen ve Teknoloji Derslerinde Öğretmen Ve Öğrencilerinin Ürün Dosyası (Portfolyo) ve İçeriğine İlişkin Görüşleri. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Konya: Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
13. Güven, E., (2007). Portfolyonun İlköğretim 6. Sınıf Fen ve Teknoloji Dersi Vücudumuzda Sistemler Ünitesi'nde Öğrenci Başarısına Etkisi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

14. Haladyna, T.M., (1997). Writing Test Item to Evaluate Higher Order Thinking. Usa: Allyn ve Bacon.
15. Jongsma K.S., (1989). Portfolio Assesment (Questions And Answers) *Reading Teaching*. 43 (3), s.s:264-265.
16. Kabaş, O., (2007). Portfolyo Değerlendirme Yönteminin İlköğretim Birinci Kademedeki Uygulanma Düzeyi (Sakarya Örneği). *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
17. Kaptan, F. ve Korkmaz, H., (2000). Fen Öğretiminde Tümel (Portfolio), Değerlendirme. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı: 19, s.s:212-219.
18. Karamanoğlu, S., (2006). İlköğretim Öğrencilerinin Fen Başarısının Değerlendirilmesinde Sorgulama Programının Kullanımı. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
19. Korkmaz, H. ve Kaptan, F., (2002). Fen Eğitiminde Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının İlköğretim Öğrencilerinin Akademik Başarı, Akademik Benlik Kavramı ve Çalışma Sürelerine Etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı: 22, s.s:91-97.
20. Korkmaz, H. ve Kaptan, F., (2003). İlköğretim Öğretmenlerinin Portfolyolarının Uygulanabilirliğine Yönelik Güçlükler Hakkında Algıları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı: 13, s.s:167-174
21. Köse, E., (2007). Yenilenen 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi (Sakarya İli Örneği). *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
22. MEB, (2006). *İlköğretim Sosyal Bilgiler 5. Sınıf Öğretmen Kılavuz Kitabı* (2. Baskı). Ankara: Saray Matbaacılık
23. Mıhladız, G., (2007). İlköğretim Fen Bilgisi Öğretiminde Portfolyo Uygulamasının Öğrencilerin Akademik Başarılarına ve Derse Yönelik Tutumlarına Etkisi. *Yüksek Lisans Tezi*. Muğla: Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
24. Micklo, S.J., (1997). *Math Portfolio in The Primary Grades*, Childhood Education, s.s:194-199
25. Öncü, H., (2009). Ölçme ve Değerlendirmede Yeni Bir Yaklaşım "Portfolyo Değerlendirme". *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*. TSA / Yıl: 13, S: 1, Nisan 2009
26. Özbaykuş, P., (2008). İlköğretim 6. Sınıf Matematik Dersinde Sayılardan Olasılığa Yansımalar, Ünitesindeki Portfolyo Çalışmaları Hakkında Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
27. Öztürk, C., (2003). Ortaöğretim Coğrafya Öğretmenlerinin Öğretim Yapma Yeterlilikleri. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
28. Parlakyıldız, B., (2008). Portfolyoya Dayalı Değerlendirmenin Üniversite Öğrencilerinin Akademik Başarılarına ve Bilişsel Yaşam Becerilerine Etkisi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
29. Sırkıntı, A., (2007). İlköğretimde Öğretmenlerin Matematik Dersinde Alternatif Değerlendirme Tekniği Olan "Ürün Seçki Dosyası (Portfolyo)", Hakkında Görüşleri. *Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
30. Slater. T.F., Ryan, J.M., and Samson, S.L., (1997). The Impact and Dynamics of Portfolio Assessment and Traditional Assessment in a College Physics Course.
31. <http://solar.physics.montana.edu/tslater/publications/#jrst1> (12.12.2009)

32. Turgut, M.F. ve Baykul, Y. , (1992). Ölçme Teknikleri. Ankara: ÖSYM Yayınları.
33. Tümsek, S., (2006). "Eski (1998),ve Yeni (2004), "İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programları ve Ders Kitaplarında (4. ve 5. Sınıf), Tarih Konularının Mukayesesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

EK 1.

ANKET FORMU

Değerli Arkadaşlar,

Bu anket, sosyal bilgiler dersinde portfolyo (portfolyo dosyası) değerlendirme yöntemine yönelik öğretmen görüşlerini belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Maddelere vereceğiniz samimi yanıtlar çalışmaya ve eğitimimize önemli katkılar sağlayacaktır. İsminizi yazmanıza gerek yoktur. Sadece aşağıdaki bilgilerin ve formdaki bütün maddelerin karşısını eksiksiz bir şekilde doldurmanız yeterlidir. Katkılarınız için teşekkür ederim.

M. Hakan HATUK

Çukurova Üniversitesi, Sosyal
Bilimler Enstitüsü Eğitim Programları ve
Öğretim Anabilim Dalı

- A) Mezun Olduğunuz Fakülte/Bölüm:.....
B) Çalıştığınız Branş:
C) Cinsiyetiniz: 1. ()Kadın 2. ()Erkek
D) Mesleki kıdem yılınız:.....
E) Okuttuğunuz sınıf: 1. () 4.Sınıf 2. () 5.Sınıf 3. () 6.Sınıf
4. () 7.Sınıf 5. () 6-7.Sınıf

Maddeleri İşaretleme Yönergesi

Her maddeye 1 ile 5 arasında bir puan vereceksiniz. Sayılar ve anlamları aşağıdaki gibidir:

1. Kesinlikle Katılmıyorum 2. Katılmıyorum
3. Kararsızım
4. Katılıyorum 5. Tümüyle katılıyorum

Örneğin, "Portfolyolarla güvenilir bir değerlendirme yapabiliyorum" şeklinde ifade edilen bir maddeye "Katılıyorum" diyen birisi bu maddenin karşısındaki derece sütununa (4) yazacaktır.

No	Maddeler	Derece
1.	Portfolyo (Ürün dosyası), sosyal bilgiler dersinin amaçlarına uygun bir ölçme aracıdır.	
2.	Portfolyo (Ürün dosyası) değerlendirmeyi uygulayabilecek bilgi, beceri ve eğitime sahibim.	
3.	Portfolyo kullanımı hakkında öğretmenler yeterli bilgi ve beceriye sahipler.	
4.	Portfolyo değerlendirme okulumda etkili olarak kullanılmaktadır.	
5.	Portfolyo değerlendirme, öğrencilerin sosyal bilgiler dersine olan ilgilerini olumlu yönde etkilemektedir.	
6.	Portfolyo değerlendirme ile öğrencilerin gelişimlerini nesnel ve somut olarak gözleyebiliyorum.	
7.	Portfolyo değerlendirme, öğretmenler tarafından rahatlıkla uygulanabilmektedir.	
8.	Portfolyo değerlendirme ile sınav stresinin azalacağına inanıyorum.	
9.	Portfolyo değerlendirme okul ve aile arasındaki iletişimi olumlu etkiledi ve arttırdı.	
10.	Portfolyolarda yer alan çalışmaları öğrencilerin yapıp yapmadığını tespit etmekte zorlanıyorum.	
11.	Veliler portfolyo değerlendirme çalışmalarından memnunlar.	
12.	Portfolyo değerlendirme öğrenciler arasındaki iletişimi olumlu etkiledi ve arttırdı.	
13.	Portfolyo değerlendirmede harcanan zaman ve çabanın, eğitime getireceği katkıya değmeyeceği endişesi taşımaktayım.	
14.	Portfolyo değerlendirme öğrenciler arasında rekabeti arttırdı.	
15.	Portfolyoları değerlendirmede, rubrik ve diğer gerekli formları oluşturmada sıkıntılar yaşıyorum.	
16.	Portfolyo değerlendirme, öğrencilerin sosyal bilgiler dersindeki başarılarını arttırmaktadır.	
17.	Veliler portfolyo değerlendirme ile çocuklarının gelişimlerini daha yakından takip edebilmektedir.	
18.	Müfredatın yoğunluğu ve yeterli zamanın olmamasından dolayı portfolyoların uygulaması zordur.	
19.	Portfolyolarla güvenilir bir değerlendirme yapabiliyorum.	
20.	Sınıfımın kalabalık olması portfolyo değerlendirme çalışmalarımı güçleştirmektedir.	
21.	Portfolyo değerlendirme, öğrencinin yaratıcılığını geliştirmektedir.	
22.	Portfolyo, öğrencilerin bireysel ilgi ve ihtiyaçlarını belirlememi kolaylaştırdı.	
23.	Portfolyoyu bir zorunluluk olmaktan çok, etkililiğine inandığım için kullanıyorum.	
24.	Portfolyo, dersleri planlamama ve hazırlık yapmama katkı sağlamaktadır.	
25.	Portfolyo çalışmalarının önümüzdeki yıllarda daha verimli olacağına inanıyorum.	

Yukarıdaki ifadeler dışında belirtmek istediğiniz görüş ve önerilerinizi arka sayfaya yazınız.